

תורה אור

קט:

ו' דאזיס ליה תורא. כך היה מנהגם של אנשי קדום מי שהיה לו שור אחד רועה כל צהמות העיר יום א' ומי שאין לו צהמה מגלגלין עליו לרעות צ' ימים: **אמר להו**. יתמי למרי דתורא דאית ליה חד תורא כו': **דעבר צמצרא**. שהמעצרות שלהם מימיו עזין והיו דנין כך:

ולא עבר צמצרא. אלא צא דרך אחר:

דח"ל דרע דנני. מי שהיו לו שורת לבנים ומגבל ועושה אותן היה צא כל חד וחד ונטול אחת: **שדי תומי או שמכי**. מי שהיה מפזר ושוטט לפניו שומים או צללים ליבשן כל א' וא' היה נוטל אחת: **אומר לו**. לנגזל מה חסרתי לך לא לקחתי ממך אלא שום אחד ונמצא קרם מכאן ומכאן: **וייפא**. ומללי דין: **יהנצ ניהליה**. וישכנ עמה עד שתהיה מעוצרת: **עד דקדחא**. עד שתלמח אונן: **דפדע**. עשה לו פלע כמו פדעת צמכת ע"ו (דף כח). כפרדור"א צלע"ו: **דעבר צמיא**. עובר צרגליו צמים: **גללא**. מקל. ל"א אבן: **א"ל**. דינא לאליעזר מאי האי: **א"ל**. אליעזר אגרא דמחייבת לי דשקלי לך דמא הצ ליה להווא צברא דשקל לי דמא חווי ד ידי כדקיימי קיימי. ל"א ה"ג ולואי כדקאי קאי כך אמר ליה דיין מי יתן שהייתי כנמחילה א': **הכי אתנו צהדייחו כל מאן דמומן**. אכסניא צאי הלולא: **לשלחו לגלמיס**. יפשיטו את צגדי אותו האיש שהומינו: **ואסא אליעזר**. עבד אצרכס: **ויסיצ אסיפא דכולו**. הלך וישצ צסוף כולם: **א"ל מאן אומנך להכא**: **א"ל**. אליעזר למאן דיתיב גציה את זמנתי להכא: **שקל גלמיס**. דימיו לגציה ורהט לצרכא שהיה מתיירא שלא ישמעו אנשי המקום שאליעזר אמר שהוא זימנו ולישלחו למאניה הלך וישצ לו אלל השני ואמר כמו כן וכן לכל אחד ואחד עד דלאוי כולוה ואכל אליעזר כל הסעודה: **כי אריך גייזו ליה**. כשהאורח ארוך

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

יותר מן המטה מקצ'רין אותו צסכין. גייזי לשון גוך כן שמעמי. ואית דגרסי גיידי ליה: **ומסחין ליה**. עד דמתפרקי אצריו: **וכסיצ שמים עילויס**. כדי שיכיר כל אחד וא' דינר שלו ויחזור ויעלנו: **ורפסא לא ממטו** ליה. התנו צייניהם שלא יתנו לו פת כדי שימות צרעצ וכשמת אזיל כל חד וחד ושקיל לדינרל דידיה:

רציסא. נערה: **צחלצא**. צמוך כד שלה כשיוצאת לשאוב מים: **שפיוס**. סכו אותה: **איגר שורא**. על גג המומה: **כי רצה**. על עסקי ריצה: **רצי יהודה בן צפירא אומר ויאבדו הכי סן לאצידה המצנקסס**. וצאין לעולם הצא שכן אמר דוד על צני קרם תעימי כשה אוצד בקש עבדך הס מעו כשה אוצד ואתה צרחמין הרצים בקש עבדך ומציאם לעוה"צ: **דלא מלוסיך לא שסחסי**. שקיימו כל מלותיך כדכתיב (צמדבר טז) כי כל העדה כולם קדושים: **מקח רע**. התחיל בקטטה: **שעשה קרחה צישרא**. שנצלעו: **שהרסית**. שהכעיס: **הקסה שיני מולידיו**. שנמצישו אצותיו צמעשיו הרעים: **בקש רחמים על עצמו**. שלא יהא נמנה מעסה: **אלו מרגגיס**. דלא כתיב צהן פלוני בן יעקב: **שאיבר לצכו**. חזק לצצו כמו (ישעיה מז) אצירי לצ: **שיסצ צאניטוס**. שעשה תשובה על שהיה עמהס תחילה צענה: **נעשו לו פלאוס**. (שפיצס) [שניצלן] מהס: **ראס והציץ**. שאין מנהגן כשורה ופירש מהס: **אי מר רצה**. אס ינלח משה מכל מקום אתה תלמיד ואס קרם נמנח אתה תלמיד מה לך צשררה זו: **הוא צענא**. אני הייתי עמנה צענא ונצצעתי להס שאס יקראוני אלך עמהס: **דכולס כניססא קדישין**. כולם ננועים וקדושים ולא יכנסו אלי אס אני פצועה:

סתרה

אורחין כי מאריך גייזי ליה כי גויץ מתחין ליה אליעזר עבר אברהם אקלע להם אמרו ליה קום גני אפוריא אמר להון נדרא נדרי מן יומא דמיתת אמא לא גנינא אפוריא כי הוה מתרמי להו עניא יהבו ליה כל חד וחד דינרא וכתיב שמים עליה וריפתא לא הוו מממי ליה כי הוה מית אתי כל חד וחד שקיל ידיה הכי אתני בינייהו כל מאן דמוזינ גברא לבי הילולא לשלח גלימא הוי האי הילולא אקלע אליעזר להם ולא יהבו ליה נהמא כי בעי למסעד אתא אליעזר ויתיב לסיפא דכולהו אמרו ליה מאן אומנך להכא א"ל לההוא [דיתיב] אתה זמנתן [אמר דילמא שמעי בי דאנא אומינתיה ומשלחי ליה מאניה דהאי גברא] שקל גלימיה ההוא דיתיב גביה ורהט לברא וכן עבד לכולהו עד דנפקי כולהו ואכלא איהו לסעודתא הויא ההיא רביתא דהות קא מפקא ריפתא לעניא בחצבא איגלאי מלתא שפיוה דובשא ואוקמוה על איגר שורא אתא זיבורי ואכלוה והיינו דכתיב וי'אמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ואמר רב יהודה אמר רב על עיסקי ריבה: [א] מרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וַיֹּמְרוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בְּמִגְפָּה וַיָּמוּתוּ בַּעֲלֵם הַזֶּה בְּמִגְפָּה לַעֲוֹלָם הַבֵּא [ו] עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא וְהָיָה עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ בַּעֲוֹלָם הַזֶּה וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל לַעֲוֹלָם הַבֵּא דַּבְּרִי ר"ע רבי אליעזר אומר עליהם אמר הכתוב וְהָיָה מִמִּית וּמַחִיה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל [ת"ר] עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי יהודה בן בתירא אומר הָרִי הֵן כְּאֹבֶדָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת שְׁנֹאמַר [תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי: וַיִּקַּח [קרח] אֹמַר רִישׁ לְקִישׁ שְׁלַקַּח מִקַּח רָע לַעֲצֻמוֹ קֶרַח שֶׁנַּעֲשָׂה קֶרַח בְּיִשְׂרָאֵל בֶּן יִצְחָר בֶּן שְׁהֶרְתִּיחַ עָלָיו אֵת כָּל הָעוֹלָם כְּצֹהֲרִים בֶּן קָהָת בֶּן שְׁהֶקֶה שִׁינִי מוֹלִידוֹ בֶּן לִוי בֶּן שִׁנְעֹשָׂה לִוִּיהַ בְּגִיהֶנָּם וּלְיַחֲשׁוּב נָמִי בֶּן יַעֲקֹב בֶּן שַׁעֲבָק עֲצֻמוֹ לְגִיהֶנָּם אֹמַר רַב רַב יִצְחָק יַעֲקֹב בִּיקֶשׁ רַחֲמִים עַל עֲצֻמוֹ שְׁנֹאמַר [בסודם אל תבא נפשי ובקהלם אל תחד כבודי בסודם אל תבא נפשי אלו מרגלים ובקהלם אל תחד כבודי זה עדת קרח דתן שעבר על דת אל אבירם שאיבר וְהָיָה עֲצֻמוֹ מַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְאוֹן שִׁישֵׁב בְּאַנְיּוֹת פֶּלֶת שֶׁנַּעֲשׂוּ לוֹ פִּלָּאוֹת בֶּן רֹאבוֹן בֶּן שְׂרָאָה וְהִבִּין אֹמַר רַב אוֹן בֶּן פֶּלֶת אִשְׁתּוֹ הִצִּילָתוֹ אִמְרָה לִיה מֵאֵי נִפְקָא לָךְ מִינָּה אֵי מַר רַבָּה אֵנִת תְּלַמִּידָא אֹמַר לָהּ מֵאֵי אַעֲבִיד הוּאִי בַּעֲצָה וְאַשְׁתַּבְּעִי לִי בַּהֲדִיּוּהָ אִמְרָה וְהָיָה יָדְעָנָא דְּכוּלָּהּ כְּנִישְׁתָּא קִרְיִשְׁתָּא נִינְהוּ דְּכַתִּיב [כי כל העדה כולם קדושים אמרה ליה תוב דאנא מצילנא לך אשקיתיה חמרא ואריותיה ואגניתיה גואי אותבה על בבא וסתרתה

מסורת הש"ס

(א) [נדס סט.], (ב) [גני ע"י פדעוהו], (ג) [גני ע"י פדעוהו], (ד) [גני ע"י פדעיה], (ה) [מוספת] פייג', (ו) [סוטה יוד:], (ז) [שיך לעי'א],

גליון הש"ס

גמ' הרי הן כאבדיה המתבקשת. עיין מסות דף כ"ד ע"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמר ליה אליעזר וכו' ככתחלה הס"ד ואח"כ צ"ל ד"ה כי אריך ואח"כ ד"ה וכתיב וד"ה ורפתא ואח"כ צ"ל ד"ה הכי אמני וד"ה אול אליעזר וד"ה א"ל מאן ואח"כ צ"ל ד"ה רצינא נערה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מרגלים אין להם כו' עד עדת קרח. נמחק: [ב] שם עדת קרח כו' לעולם הצא. כ"צ וכו': [ג] שם שנאמר ותכס וכו' עד מ"ר עדת. נמחק: [ד] שם שאבר עצמו נמחק מ"כת עצמו: [ה] שם אמרי ליה. נמחק מ"כת ליה:

לעזי רש"י

כפרדור"א [נפרדור"א]. פציעה (כפרונסאליה).

מוסף רש"י

יעקב ביקש רחמים על עצמו. שלא חזר שמו על מלתוקם (במדבר טז א).

- ויאמר י? זעקת סדם ועמרה כי רבה וחשאתם כי כבדה מאד:
- וקמוהו האנשים מוצאי דבת הארץ רעה במגפה לפני י?: במדבר יד לו
- וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל:

במדבר טו לג
י? ממית ומחיה מוריד שאלו ועל:

- שמאל א ב ו
- תעיתי כשה אבר בקש עבדך כי מצותיך לא שָׁכַחְתִּי:

תהלים קיט קעו

- ויקח קרח בן יצחקר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אֶלְיָאָב ואֹן בן פֶּלֶת בני ראובן: במדבר טו א
- בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש ובךצנם עקרו שור:

בראשית מט ו

- ויהקלו על משה ועל אהרן ויאמרו אֶל־הֶם רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קֹדְשִׁים וּבְתוֹכָם י? ומדוע תתנשאו על קהל י?: במדבר טז ג

מסורת הש"ס

6) בקרא כתיב בידיה תהרסנו, 3) [מ"ק יט:], 5) [נ"ל יס"ק, ד] [בכרות ס: ע"ש], 6) פסחים ק"ט. ע"ש, 1) [שס, 1] ג' מאות לאו דוקא וכן כל שלש מאות בש"ס רש"י'ס פסחים ק"ט., 8) מדרים לט: ע"ש, ט) לעיל קג:, 1) [מדרים לט:], 2) מגילה יד., 3) ב"ב ע"ד.

מוסף רש"י

שאין במחלוקת. שהיה משה מחזר אחריהם להשלים בדברי שלום (במדבר סו יב), זה עושרו של קרח. שעל ידי רוב ממנו נתגלה ונטרד מן העולם (דש"ח פסחים ק"ט). שמעמידו על רגליו. שמשתמ לבו (דש"י שס.) ג' מאות. לאו דוקא, וכן כל שלש מאות שש"ס (דש"ב"ס שס.) וקולפי. פתוחם שקרין צלעו שדור"א (דש"י שס.) של מרלו"פם של עור שטשאים על סוקים וממורים וגמלים (שס.) ואעפ"כ היה משוי ג' מאות פרות (דש"ב"ס שס.) אם בריאה גיהנם. אם בריאה פה לאין משמ ימי כדאש"ס (במדבר סו ז), מקום נחבצר להם. לשון גזרה, כמו (דברים ט) וכלונות צמים (מגילה יד.). בע"י. בקעים. דכתיב (במדבר טז) ותצקע האדמה אשר וגר (דש"ב"ס ב"ב ע"ד.) קיטרא. ע"ן (שס.) שקל גבבא דעמרא. לקח גזית אמר ושאלה צמים איהרר. הנהו גבני אע"פ ששריין צמים (שס.) אציית. הסכת ושמע (שס.) דהורו קאמרי הכי. שהי ידיו חיים שאלה (שס.)

ספרה למזיה. שערה וישצה על פתח הבית כל מי שהיה צא לקרוא רוחה ראשה פרוע וחזר: **מעשר**. ראשון דשקליהו אמר הבו חד מי' לכהן: **דגיוו למויינו**. דכתיב (במדבר ח) והעבירו מער על [כלן] צהרם ומשחק צבם כאילו אתם שוטים: **דכופסא**. רעי כמו צטולא דכופתא דאמרן לעיל (דף נח:). כגלל הזה אתם חשונים בעיניו: **עינא יבב**. עין נתן צשעריכם כדי שלא יהא צבם נורה כמותו: **אמר לה**. קרח איהו נמי משה עצמו גלח כל שערו: **כיון דכולא כרסא דידיה הוא**. אינו חושש אם גילח עצמו דקאמר לנפשיה תמות נפשי עם פלשמים אגוזו שערי כמותם ומה לי צבך שהם מקיימין אפילו מה שאני מזהו לשחוק אגוזו עכשיו כמותם כדי להפסי דעתם: **ועוד דקאמר לנו**. עשו פתיל תכלת צד' כנפות הצגד ואי ס"ד תכלת חשוז מפני מה לא יאמר לעשות כל הצגד כולו תכלת: **אפיק גלימא דתכלתא**. קח לך צגדים של תכלת וכסניהו לכולהו מחיבתך וכסה צנה"מ אתה וחברותך: **קנא לאשמו**. אל (הסתר) [תסמרין] עם משה. קנוי היינו התראה: **ונטע לו מחוז למחנה**. ילא מחוז למחנה שלא ישדוהו. **עוד: מכאן שאין מחויקין במחלוקת**. שמחל על כבודו והוא עצמו הלך לצטל מחלוקת: **חולק על רבו**. חולק על ישיבתו: **אשר הו על משה ועל אהרן נעדים קרח צהלוסם על ה'**. מעלה עליהם הכתוב כאלו היו חולקים כלפי שכניה: **מריצא**. תגר וקטטה לפטפט נגדו צדכרים: **מסרעם**. אומר על רבו שנוהג לו מדה כנושה ומדת אכזרית: **מהרהר**. מחפה עליו דברים: **אקלידי**. מפתחות: **וקולפי**. מנעולים: **דיגילי**. כולם המפתחות והמנעולים של עור היו ואעפ"כ היו שלש מאות פרות טעונות. ל"א דגלדא ללוצר שקיס והמרלו"פין ויסין של עור היו: **לא מן הצלועין ולא מן השרופין**. אלא צמגפה

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

מת: **ולא קרת**. ר"נ היו לצד קרח דכתיב חמשים ומאתים מחמתו ואתה ואהרן איש מחמתו (במדבר טז): **מן הצלועים ומן השרופין היה**. שנשרפה נשמתו וגוף קיים ואח"כ נתגלגל עד מקום הצלועין ונצלע דכתיב צפרשת פנחס (שם טז) ותצלע אותם ואת קרח עמהם. ורבי יוחנן

וסתרתה למזיה כל דאתא חויה הדר אדהכי והכי אבלעו להו איתתיה דקרח אמרה ליה חזי מאי קעביד משה איהו הוה מלכא לאחווה שוויה כהנא רבא לבני אחוהי שויניהו סגני דכהנא אי אתיא תרומה אמר תיהוי לכהן אי אתו מעשר דשקילתו אתון אמר הבו חד מי' לכהן ועוד דגיוי ליה למזייכו ומיטלל לכו כי כופתא עינא יבב במזייכו אמר לה הא איהו נמי קא עביד אמרה ליה כיון דכולהו רבותא דידיה אמר איהו נמי יתמות נפשי עם פלשתים ועוד דקאמר לכו עבדיתו תכלתא אי ס"ד תכלתא חשיבא [מצוה] אפיק גלימי דתכלתא וכסניהו לכולהו מחיבתך היינו דכתיב יתמות נשים בנתה ביתה זו אשתו של און בן פלת ואולת ⁶ בידה תהרסנה זו אשתו של קרח ³ ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים מיוחדים שבעדה קריאי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים אנשי שם שהיה להם פניו מה שמועיה שמע ⁷ אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר ⁵ ויקנאו למשה במחנה א"ר שמואל בר יצחק מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממשה שנאמר ⁶ ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה ⁷ ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר ר"ל מכאן שאין מחזיקין במחלוקת דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ⁸ ולא יהיה כקרח וכעדתו רב אשי אמר ראוי ליצטרע כתיב הכא ביד משה לו וכתיב התם ⁹ ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך אמר ר' ⁴ יוסי כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש כתיב הכא ¹⁰ ויזבח אדוניהו צאן ובקר ומריא עם אבן הזוחלת וכתיב התם ¹¹ עם חמת

מת: **ולא קרת**. ר"נ היו לצד קרח דכתיב חמשים ומאתים מחמתו ואתה ואהרן איש מחמתו (במדבר טז): **מן הצלועים ומן השרופין היה**. שנשרפה נשמתו וגוף קיים ואח"כ נתגלגל עד מקום הצלועין ונצלע דכתיב צפרשת פנחס (שם טז) ותצלע אותם ואת קרח עמהם. ורבי יוחנן דאמר לא מן הצלועין ולא מן השרופין דריש ליה להאי ואת קרח לאחריזי ואת קרח צמות העדה צמגפה: **וקרח צהדייבו**. מדכתיב ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריצי הקטרת וקרח ממקריצי הקטרת הוה דכתיב חמשים ומאתים מחמתו ואתה ואהרן איש מחמתו. **א"נ** ואת לרבות קרח עמהם: **שמש ירח עמד וצולה**. לעיל מיניה כתיב ותצקע ארץ צשעת צקיעת הארץ שנצלע צקרעק שמש וירח עלו לאותו קיעי ששמו צולו ואמרו להקצ"ה אם אי אתה עושה דין לנן עמרם מקרח ועדמו: **לא נלא**. ונאיר לעולם: **צכצודי לא מחיטס**. שהרי צכל יוס מלכי מורח ומערב צשעה שמימין כחריהן צראשם משתחויס לחמה: **והאידינא לא נפקי עד דמחו לטו**. שכן גזר עליהם המקום כן שמעמי. ל"א והאידינא לא נפקי מאחר שרלו שהקפיד הקצ"ה על שלא מיחו לכבודו עד דמחו להו לא נפקי שחשו לכבוד המקום על צני אדם שמשתחויס לשמש וירח: **אין כל חדש סחס השמש**. ואי גיהנם לא אצרי עד ההוא שעמא הוה ליה חדש: **לקרצוי פסחה**. שקירצ פסחה של גיהנם ומפתח הארץ צנקוס שהן: **נפגלר**. מלשון (ישעיה סז) עיר צלורה. התקין להן הקצ"ה מקום גזוה שלא העמיקו כל כך צגיהנם ולא מתו: **טייעא**. סומר ישמעאל: **צלועי**. מקום שנתצלעו לשם עדת קרח: **צועא**. ראה נקצ שממנו ילא עשן: **גצבא**. גיה: **אמשיס**. שרה אותה צמים. לשון (צרכות דף יד:) משי ידיה: **וואן שלשים יוס**. חוזר לגיהנם ועולה לשם: **א"ל**

זוחלי עפר אמר רב חסדא א"כ כל החולק על רבו כחולק על השכינה שנאמר ¹² בהצותם על ה' א"ר חמא ברבי חנינא יכל העושה מריבה עם רבו כעושה עם שכינה שנאמר ¹³ המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל (על) [את] ה' א"ר חנינא בר פפא יכל המתרעם על רבו כאילו מתרעם על השכינה שנאמר ¹⁴ לא עלינו תלונותיכם כי (אם) על ה' א"ר אבהו יכל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנאמר ¹⁵ וידבר העם באלהים ובמשה ¹⁶ עושר שמור לבעליו לרעתו ¹⁷ אמר ר"ל זה עושרו של קרח ¹⁷ ואת כל היקום אשר ברגליהם א"ר אלעזר זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו ואמר רבי לוי משיי ג' מאות פרות לבנות היו מפתחות של בית גגזיו של קרח וכולהו אקלידי וקילפי דיגילא א"ר חמא ברבי חנינא ג' מטמוניות הטמין יוסף במצרים אחת נתגלתה לקרח ואחת לאנטונינוס בן אסיריום ואחת גגזוה לצדיקים לעתיד לבא וא"ר יוחנן קרח לא מן הבלועים ולא מן השרופין לא מן הצלועין דכתיב ¹⁸ ואת כל האדם אשר לקרח ולא קרח ולא מן השרופים דכתיב ¹⁹ באכול האש את חמשים ומאתים איש וקרח בהדיהו אמר רבא ¹⁰ מאי דכתיב ²¹ שמש ירח עמד וצולה מאת ה' [ותאכל את חמשים ומאתים איש וקרח בהדיהו אמר רבא ¹⁰ מאי דכתיב ²¹ שמש ירח עמד וצולה לאור חציך יהלכו מלמד שעלו שמש וירח לזיבול אמרו לפניו רבש"ע אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא ואם לאו לא נצא עד שזרק בהם חצים אמר להן ¹⁰ בכבודי לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם והאידינא לא נפקי עד דמחו להו ¹ דרש רבא מאי דכתיב ²² ואם בריאה יכרא ה' ופצתה האדמה את פיה אמר משה לפני הקב"ה אם בריאה גיהנם מוטב ואם לאו יכרא ה' למאי אילימא למבריה ממש והא ²³ אין כל חדש תחת השמש אלא לקרובי פיתחא ²⁴ ובני קרח לא מתו תנא ¹⁰ משום רבינו אמרו מקום נתבצר להם בגיהנם וישבו עליו ואמרו שירה ¹ אמר רבה בר בר חנה זימנא חדא הוה קאזלינא באורחא אמר לי ההוא טייעא תא ואחוי לך בלועי דקרח אזיל הוא תרי בועי דהוה קא נפק קיטרא מנייהו שקל גבבא דעמרא אמשיי' מיא ואותביה בריש רומחיה ואחלפי' התם איחרך א"ל אציית מה שמעת ושמעית דהוו קאמרי הכי משה ותורתו אמת והן בראים

^[1] ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן אשר פצחה הארץ את פיה ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל: יא 18. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש: במדבר טז לב 19. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: במדבר טז י ואש יצאה מאת יי' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת: במדבר טז לה 20. שמש ירח עמד וצלה לאור חציך יהלכו לגנה ברק חניתך: חבקוק ג יא 21. שמש ירח עמד וצלה לאור חציך יהלכו לגנה ברק חניתך: חבקוק ג יא 22. ואם בריאה יכרא יי' ופצתה האדמה את פיה ובקעה אתם ואת כל אשר להם ויהיו חיים שאלה וידעתם כי נאצי האנשים האלה את יי': במדבר טז ל 23. מה שיהיה הוא שיהיה ומה שיעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש:קהלת א ט 24. ובני קרח לא מתו: במדבר טז יא

ל א ב ג ד מיי פ"ה מהל' פ"ח הל' א סג עשין י' טו"ע י"ד סר רמז סעף ב:

תורה אור השלם

- ויאמר שמשון תמות נפשי עם פלשתים ויט בכח ויפל הבית על הפרגים ועל כל העם אשר בו ויהיו המותים אשר המית במותו רבים מאשר המית בחייו: שופטים טז ל
- ותבמות נשים בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנה: משלי יד א
- ותקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל המשיים ומאתים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם: במדבר טז ב
- וישמע משה ויפל על פניו: במדבר טז ד
- ותקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש יי': תהלים קי טז
- ומשה יקח את האהל ויטעה לו מחוץ למחנה ויהקח מן המזבח ויקרא לו אהל מועד ויהי כל מבקש יי' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה: שמות לג ו
- ותקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריי וקני ישראל: במדבר טז כה
- וצרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מועד אהרן הוא להקטיר קטרת לפני יי' ולא יתעה בקרן וכעדתו באשר דבר יי' ביד משה לו: במדבר יז ה
- ויאמר יי' לו עוד הקא נא ידך בחיקך וקבא ידו בחיקו ויצאה והצה ידו מצרעת כשלג: במדבר כו ט
- ותצח אדניהו צאן ויקר ומריא עם אבן הזוחלת אשר אצל עין רגל ויקרא את כל אהוי בני המלך ולכל אנשי יהודה עבדי המלך: מלכים א א ט

- מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי ויטן בהמות אשלו בם עם תמות זחלי עפר: דברים לב כד
- ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קריאי העדה אשר הוצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יי': במדבר כז ט
- המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יי' ויהדש בם: במדבר כז כג
- ויאמר משה בדת יי' לקם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע יי' את תלנתיכם אשר אתם מליגם עליו ונהנו מה לא עלינו ותלנתיכם בי על יי': שמות טז ח
- וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצצ בלחם תקלקל: במדבר כא ה
- יש רעה חולה יראיתי תחת השמש עשר שמות לבעליו לרעתו: קהלת ה יב

- ויאמר משה בדת יי' לקם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע בשמע יי' את תלנתיכם אשר אתם מליגם עליו ונהנו מה לא עלינו ותלנתיכם בי על יי': שמות טז ח
- וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצצ בלחם תקלקל: במדבר כא ה
- יש רעה חולה יראיתי תחת השמש עשר שמות לבעליו לרעתו: קהלת ה יב

^[1] ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן אשר פצחה הארץ את פיה ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל: יא 18. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס: במדבר טז כ י ואש יצאה מאת יי' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת: במדבר טז לה 20. שמש ירח עמד וצלה לאור חציך יהלכו לגנה ברק חניתך: חבקוק ג יא 21. שמש ירח עמד וצלה לאור חציך יהלכו לגנה ברק חניתך: חבקוק ג יא 22. ואם בריאה יכרא יי' ופצתה האדמה את פיה ובקעה אתם ואת כל אשר להם ויהיו חיים שאלה וידעתם כי נאצי האנשים האלה את יי': במדבר טז ל 23. מה שיהיה הוא שיהיה ומה שיעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש:קהלת א ט 24. ובני קרח לא מתו: במדבר טז יא

תורה אור

אני י' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנזערים עלי במדבר הזה יתמו וְשֵׁם יְהוָה:

במדבר יד לה 2. אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בִּאֲפִי אִם יָבֹאוּ אֶל מְנוּחָתִי:

תהלים צה יא 3. אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי בְרִיתִי בְּרִיתִי עָלַי וְזֶבַח:

תהלים ז ה

4. וּפְדוּנִי מִיָּשׁוֹן וּמִכַּחַת עֵינַי בִּרְגֵל תְּשׁוּמַחַת עוֹלָם עַל רֹאשִׁי שֶׁשָׁן וְשִׁמְחָה יִשְׁיִגּוּ וְנֶסֶד יִגְוֹן וְאֶנְקָה:

ישעיהו לה י 5. הֲלֹךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנִי יִרְשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְיָ וְכִרְתִּי לָךְ חֲסִיד נְעוּרֶיךָ אֶהְבֵּת כְּלֹלֹתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְרָךְ בָּאָרֶץ לֹא יִדְרָעוּ: יִרְמְיָהוּ ב ב 6. וַיִּתְּשֵׁם יְיָ מַעַל אֲדָמָתָם בֶּאֱפָ וּבַחֲמָה וּבִקְצֶף גְּדוֹל וַיִּשְׁלַחם אֶל אֶרֶץ אֲזוּרָת כִּיּוֹם הַזֶּה:

דברים טט כו 7. וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְבָאוּ הַתַּבְּרִים בָּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַדְּבָרִים בָּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהַשְׁתַּחֲוֹ לַיְיָ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: יִשְׁעִיָהוּ ב יג 8. הֲלֹךְ וְקָרָאתָ אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה צִפְּנָה וְאָמַרְתָּ שׁוֹבָה מִשְׁבָּה יִשְׂרָאֵל נָאמְ יְיָ לֹא אֶפִּיל פָּנַי בָּכֶם כִּי חֲסִיד אֲנִי נָאמְ יְיָ לֹא אֲשׁוּר לְעוֹלָמִי: יִרְמְיָהוּ ג יב 9. כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בַּעַר בַּתְּנוּר וְהָיָה כָּל יְדֵימִ וְכָל עֵשֶׂה רִשְׁעָה קֵשׁ יִשְׂרָאֵל אֲתָם הַיּוֹם הַבֹּא אֲמַר יְיָ צִבְאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שָׂרֵשׁ וְעֵנָף:

מלאכי ג יט 10. שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ דִּלּוּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ:

תהלים קטו י 11. וְדִי חָזַק מִלְּבָב עֵינִי וְקִדְשִׁי נָחַת מִן שִׁמְיָא וְאָמַר גְּדוֹל אֵילָנָא וְחִבְלֹהֵי בְרֵחַ עֶקֶר שָׁרְשׁוֹהִי בֶּאֱרֵעָא שְׁבָקוּ וּבְאֲסוּר דִּי פְרִיזָא וְנַחֲשׁ בְּדַתָּא דִּי קָרָא וּבִטֵּל שִׁמְיָא יַעֲזֻבַּע וְעַם חַיִּיתָ קָרָא חֲלָקָה עַד דִּי שְׂבָקְהָ עֲדִינוּ וְחִלְפִינוּ עֲלוּהָ:

דניאל ד כ 12. מַתִּים בֵּל יַחֲדוּ וְפָאִים בֵּל יִקְמוּ לְכֹן פְּקֻדָּת וּמְשִׁדִּים וּתְאֻבְדוּ כָּל וְכָר לָמוּ:

ישעיהו כו יד 13. יָבֹאוּ וַיִּגְדְּדוּ צִדְקָתִי לַעֲם נוֹלָד כִּי עֲשָׂה:

תהלים כב לב 14. זָרַע יַעֲבֹדֵנוּ יִסְפָּר לֵאדֹנָי לְדוֹר:

תהלים כב לא 15. עֲנִי אֲנִי וְגַע מַנְעֵר נְשִׁאתִי אֲמִיךָ אֲפִיקוֹה:

תהלים פח טו 16. פִּתְחוּ שַׁעֲרֵים וְיֻבֵּא גוֹי צְדִיק שֹׁמֵר אֲמִנִים:

ישעיהו כ ב

קיי:

אֶ"ל הוא טייעא: **כל תלפין יומין מהדר להו גיהנם. הכי: ואמרי הכי משה ומורטו אמת**. שנסה כמנה פעמים ורלה שלל ל' יוס **עשן יוצא משם** ושומע שאומרין משה ומורטו אמת וכו': **באפי לא גרסי'**: **שנאמר**. לעיל מיניה קרא מ' שנה אקוט דדור דהיינו דור המדבר: **כורסי צריפי עלי זבח**. והיינו דור המדבר שכרתו ברית של מקוס עלי זבחים ושלמים דכמיז (שמות כד) ויצחו זבחים שלמים וכמיז (שם) ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם: **נשבעתי וחזורני צי**. והיינו אשר נשבעתי באפי מפני כעסי נשבעתי ומתחרט אני: **אלו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן**. למיתה בשביל צריטו של מקוס: **ופדויי ה'**. אלו דור המדבר שנפדו ממלרים: **שצקיה ר"ע לחסידוסי**. שרגיל לזכות את ישראל והשתא מחייב להו דלומר לעיל (דף קט). דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא. ולקמן מפרש מאי חסידותיה: **שנאמר הנוך וקראם**. כלומר שהרי היה יכול לדרוש שיש להם חלק [לעולם הבא] דכמיז הנוך וקראת וגו': **מתנני' עשרת השבטים**. שהגלה סנחריז שנאמר (מלכים ב יח) וינחם בחלה ובחצור נהר חזון וערי מדי: **אין עסידים לחזור**. ממקוס שגלו. והא דלמרנין בגמ' דירמיה החזירן לא שהחזירן כולן אלא מקצתם החזיר: **שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה**. שכן גזר להם הקצ"ה שכיון שעוזבין את מורתם הוא מגלה אותן: **כיום הזה מה היום מחפיל**. צדקת אפל וצנהרים מאיר א"י צערב אפל והולך ולמחרתו מאיר אף עשרת השבטים (אין) עמידין לחזור להיות להם חלק לעולם הבא. לא צבניהם וצני צניהם קאמר אלא אותן שגלו ועמנן אין להם חלק שרשעים גמורין הם אצל צניהם ודורות הבאים זוכין ומזכין. מ"ר: **וישליכם**. משמע שיהו כולם גולין במקוס אחד אל ארץ אחרת והיינו עשרת השבטים שהגלם סנחריז והושיבם במקוס אחד כדלמרנין (לעיל דף כד). שהולכים למדינת אפריקיי אצל צ' השבטים לא גלו למקוס אחד אלא נתפזרו צכל הארצות ועליהם הוא אומר אשקפה להם ואקצלם (וכריס י'): ה"ג מתנני' **עשרת השבטים אין עסידין לחזור: גב' סנו רבנן עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וישעם ה' מעל אדמתם וגו'.**

ואית דמפרשי עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא היינו לימות המשיח שלא יקבלם משיח עם שאר גלויות לפי שספרו בגנות ארץ ישראל

הכי: **אמר ה' יעזוב להם שורש וענף שורש בעוה"ז וענף לעוה"ב** דברי רבן גמליאל ר"ע אומר באים הם לעוה"ב שנא' ¹⁰שומר פתאים ה' שכן קורין בכרכי הים לינוקא פתיא ואומר ¹¹גודו אילנא וחבלוהי ברם עיקר שרשוהי שבוקו ואלא מה אני מקיים לא יעזוב להם שורש וענף שלא יניח להם לא מצוה ולא שיוירי מצוה ד"א שורש זו נשמה וענף זה הגוף אבל קמני בני רשעי עובדי כוכבים ¹²א ד"ה אין באין לעוה"ב ¹³ור"ג נפקא ליה ¹⁴נפקא ליה ¹⁵משעה שסיפר מ"ד משעה שגולד שנא' ¹⁶יבואו ויגידו צדקתו לעם גולד כי עשה ומ"ד משעה שסיפר דכתיב ¹⁷זרע יעבדנו יסופר לה' לדור אתמר רבינא אמר משעה שגזרע דכתיב זרע יעבדנו ר"ג בר יצחק אמר משעה שנימול דכתיב ¹⁸עני אני וגוע מנוער נשאתי אימך אפונה תנא משום ר"מ משעה שיאמר אמן שנא' ¹⁹פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונו' ²⁰אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן מאי

כדלמרן לעיל (כד). כי מטו שש וכו' וצדצר הזה נענשו מרגלים: **ר"ש אומר**. מאי כהיום הזה לומר לך אם מעשיהם כהיום הזה לא יהא להם חלק לעוה"ב: **ואם מגלות יש להם חלק לעולם**

א"ל כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם כבשר בתוך קלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאים: דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר ¹דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא שנאמר ²במדבר הוזה יתמו ושם ימותו יתמו בעולם הזה ושם ימותו בעולם הבא ³ואמר ⁴אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי דברי ר"ע ⁵ר"א אומר ⁶(הן באין) לעולם הבא שנאמר ⁷אספו לי חסיד כורתי בריתי עלי זבח אלא מה אני מקיים אשר נשבעתי באפי ⁸באפי נשבעתי וחזורני בי רבי יהושע בן קרחה אומר לא נאמר פסוק זה אלא כנגד דורות הבאים אספו לי חסידי אלו צדיקים שבכל דור ודור כורתי בריתי ⁹א (עלי זבח) אלו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן לתוך כבש האש עלי זבח [אלו] ר"ע וחביריו שמסרו עצמן לשחיטה על דברי תורה ר"ש בן מנסיא אומר באים הן לעולם הבא שנא' ¹⁰ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שבקה ר"ע לחסידותיה שנאמר ¹¹הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ומה אחרים באים בזכותם הם עצמן לא כל שכן: **מתנני' עשרת השבטים אינן עתידין לחזור שנא' וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה** מה היום הולך ואינו חוזר אף הם הולכים ואינן חוזרים דברי ר"ע ר"א אומר כיום הזה מה יום מאפיל ומאיר אף עשרת השבטים שאפילה להן כך עתידה להאיר להם: **גב' ת"ר עשרת השבטים אין להם חלק לעוה"ב** שנאמר ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול ויתשם ה' מעל אדמתם בעוה"ז וישליכם אל ארץ אחרת לעוה"ב דברי ר"ע ר"ש בן יהודה איש כפר עכו אומר משום ר"ש אם מעשיהם כיום הזה אינן חוזרין ואם לאו חוזרין רבי אומר באים הם לעוה"ב שנאמר ¹ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שבקה ר"ע לחסידותיה שנא' ²הלוך וקראת את הדברים האלה צפונה ואמרת שובה משובה ישראל נאם ה' ולא אפיל פני בכם כי חסיד אני נאם ה' לא אטור לעולם מאי חסידותיה דתניא ³קמני בני רשעי ישראל אין באין לעוה"ב שנא' ⁴כי הנה היום בא בוער כתנור והיה כל דים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף שורש בעוה"ז וענף לעוה"ב דברי רבן גמליאל ר"ע אומר באים הם לעוה"ב שנא' ⁵שומר פתאים ה' שכן קורין בכרכי הים לינוקא פתיא ואומר ⁶גודו אילנא וחבלוהי ביום עיקר שרשוהי שבוקו ואלא מה אני מקיים לא יעזוב להם שורש וענף שלא יניח להם לא מצוה ולא שיוירי מצוה ד"א שורש זו נשמה וענף זה הגוף אבל קמני בני רשעי עובדי כוכבים ⁷א ד"ה אין באין לעוה"ב ⁸ור"ג נפקא ליה ⁹נפקא ליה ¹⁰משעה שסיפר מ"ד משעה שגולד שנא' ¹¹יבואו ויגידו צדקתו לעם גולד כי עשה ומ"ד משעה שסיפר דכתיב ¹²זרע יעבדנו יסופר לה' לדור אתמר רבינא אמר משעה שגזרע דכתיב זרע יעבדנו ר"ג בר יצחק אמר משעה שנימול דכתיב ¹³עני אני וגוע מנוער נשאתי אימך אפונה תנא משום ר"מ משעה שיאמר אמן שנא' ¹⁴פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונו' ¹⁵אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן מאי

מסורת הש"ס

6) [מוסף פייג.] 3) [ג'יל ואומר.] 2) [ג'יל באין הן.] 4) [חגיגה י.] 5) [נצטי' ליתא.] 6) [מוספתא פייג.] 7) [ג'א לינס עמידין לחזור.] 8) [מוספתא שס.] 9) [נצטי"א: רשעי אומות העולם.] 10) [עיי' סוטה כ:.] 11) [נצטיה קיט:.] 12) [ושעיה יד: ערכין לג.] 13) [ושעיה כו.] 14) [נצטי"א: רשעי אומות העולם.] 15) [נצטי"א: חסדי אומות העולם.] 16) [נצטי"א: לגוים.] 17) [ישעיה כו.] 18)

19) [ישעיה כו.] 20)

גליון הש"ס
גמ' ר"א אומר הרי הן באין לעוה"ב: עיין צ"צ דף ע"ג ע"ב מוס' ד"ה ודמו:

21)

הגהות הגר"א
[א] גמ' עלי זבח נמחקו ב' מצינו הללו: [ב] שם ור"ג. נמחק (וערש'):

22)

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דכ"י הכל אין באין לעוה"ב ור"ג מלות ור"ג נמחק ור"ג בספרים שלפני רש"י לא היה כתוב זה דוק ומשכת: [ב] רש"י ד"ה וענף לעוה"ב. מלת וענף נמחק:

23)

מוסף רש"י
כל תלתין יומין. כל ראש חודש (רשבי"ט ב"ב עה.). כבשר בתוך קלחת. שמהפכן אותו כדי שמתבשל (שם). באפי נשבעתי. מדקאמר באפי משמע יכול אני לישאל עליו, לפי שמחמת אפי ולא מדעת מיושבת נשבעתי (וחיגה י.).

מסורת הש"ס

^[א] [שנת קיט:], [ג' ט"ז] אמר לו רבי יוחנן, [א] [כמוצי קול:] [ד'][נצט"י ליתא], [ט'][ב"ב טז:], [ו'][י"ג גמלא], [ז'][נצי מוס' עירובין כב. ומוס' ב"ק כ: ד"ה ארץ], [ח'][בראשית יא,] [ט'][בראשית יא,] [י'][נחור. רש"ש,] [כ'][נצ"א: וחסדי אומות העולם,] [ל'][משלשים. רש"ש,] [מ'][ז"ל אחר ד"ה לנטוע],

הגהות הגר"א

[א] גם שגאמר. ממקנ:

מוסף רש"י

אל מלך נאמן. כך מעיד על גודלו שהוא אל מלך נאמן (שבת קיט:). במלחמת שלשים ואחד מלכים. מלכי שבעה אומות כשאביסל לארץ (שמות ו א).

מאי אמן. כשעונין על כל צרכה וצרכה אמן היאך משמע קבלת יראת שמים: **אל מלך נאמן.** בנטריקון. שמאמין עליו הקצ"ה: **למי שמשייר אפילו חק אחד.** מלשמרו נידון צביהנס: **לא ניהא ליה למרייהו.** אין הקצ"ה רוצה שיהא דן את ישראל כל כך לכך חוצה: **פי שנים זה יכרסו ויגועו והשלישים יוסר זה:** **אמר ר"ל שלישי של שס.** צד' חלקים של כל העולם יהיו נכרתים וחלק ג' יותר זה ואחז חלק שלישי כל שלשיות שיש לשלש אנו משלשין שמנח נפרדו כל העולם וג' צנים היו לו הרי שליש צניו שס ושלישי של שס הוא ארפכשד כדכתיב(י) צני שס עילם ואשור וארפכשד ולוד וארס ומסתמא צורעו של ארפכשד יהיה שארית הואיל וישראל יוצאים ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא שלישי של שס שהוא שלישי של נח ייותר וכל העולם יכרת ולדברי ר"ל נמצאו ישראל מתמעטין ציותר שמארפכשד ילאו ישראל כדכתיב צפ' נח(י) ארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג עד אברהם וכשאתה מחלק לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון צני ישראל ישמעאל שכן צני אברהם וצני לוט וצני הרן(י) וכן שאר האומות שיאלו ממנו לג' חלקים שמה ישראל יהיו מרובין וקרוצין להיות כנגד כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים אל"כ ישראל משלימין רובן או חציין ונמצאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים: **לא ניהא ליה למרייהו.** להקצ"ה שאתה ממעט אותן כל כך אלא אפילו שלישי של נח כלומר מכל צני נח דהיינו מכל העולם כולו יותר השליש ומסתמא אותו חלק הג' שישאל צו יהיה שארית ואם אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסדי עוזדי כוכבים(י) להשלים לשליש ואם הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לצי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש צן לקיש מ"ר. ל"א שלישי של שס והשלישית משמע שני שליש לכך נאמר שלישית שלישית של שלישי לשם וכתיב וצני שס עילם ואשור וארפכשד וישראל מארפכשד הוו ושלשית מארפכשד שהוא שלישי לשם יותר היינו שלישית מישאל אלא שלישי שלישי של נח כלומר כולו ארפכשד יותר זה שהוא שלישי שלישי של נח דשם היה צן שלישי של נח כדכתיב (בראשית י') וצני נח שס חס ויפת וארפכשד שלישי לשם ועיקר: **דצנים ככספן.** שלא ימלטו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה:

הרהר אחר מדותי אמרתי ליעקב

אתננה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה ולא

הרהר אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי ⁷והצל לא הצלת את עמך ¹²עתה תראה (את) אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים ¹³וימחר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר אך אפים ראה ורבנן אמרי ¹⁴אמת ראה: תניא כמ"ד אך אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב אך אפים אמר לפניו רבונו של עולם ״אך אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי אך אפים לצדיקים

ולקחסי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שצעיר לקח את כל העיר כולה: חזוי"ה. רב לרב כהנא: דקא חייף רישיה. חופף ראשו ומעדן בעצמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא המלא צארץ החיים. משמע שמקללו לא תצוא לעוה"צ: נאמר. צפרשת וארל ולקחתי

⁶מאי אמן א"ר חנינא *אל* *מלך* *נאמן* ¹לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק אמר ר"ל למי שמושייר אפי' חוק אחד ²א"ר יוחנן ³לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' לא למד אלא חוק אחד ⁴א(י) ⁵(שנאמר) ²והיה בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה אמר ר"ל שלישי של שם א"ל רבי יוחנן לא ניהא למרייהו דאמרת להו הכי אלא אפי' שלישי של נח ³כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה אמר ר"ל דברים ככתבן א"ל ר' יוחנן לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר כולה ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה כולה ויחיב רב כהנא קמיה דרב ויחיב וקאמר דברים ככתבן א"ל רב לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי אלא אחד מעיר מוכה כל העיר ושנים ממשפחה מוכין כל המשפחה חזוייה דהוה קא חייף רישיה וסליק ויחיב קמיה דרב א"ל ⁴ולא תמצא בארץ החיים א"ל מילט קא לייטת לי א"ל קרא קאמינא לא ״תמצא תורה במי שמחיה עצמו עליה תניא רבי סימאי אומר נאמר ⁵ולקחתי אתכם לי לעם ונאמר והבאתי אתכם מקיש יציאתן ממצרים לביאתן לארץ מה ביאתן לארץ שנים מס' ריבוא אמר רבא וכן לימות המשיח שנא' ⁶וענתה שמה כימי נעוריה וכיום עלותה מארץ מצרים תניא אמר ר' אלעזר ברבי יוסי פעם אחת נכנסתי לאלכסנדריא של מצרים מצאתי זקן אחד ואמר לי בא ואראך מה עשו אבותי לאבותיך מהם טבעו בים מהם הרגו בחרב מהם מעכו בבנין ועל דבר זה גענש משה רבינו שנא' ⁷ומאו באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך אמרתי לאברהם ⁸קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ⁹בקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בד' מאות שקל כסף ולא הרהר על מדותי אמרתי ליצחק ¹⁰גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך בקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה שנאמר ¹⁰וייריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים ולא גרר עם רועי יצחק אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה ולא

הרהר אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אתה אומר לי ⁷והצל לא הצלת את עמך ¹²עתה תראה (את) אשר אעשה לפרעה במלחמת פרעה אתה רואה ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים ¹³וימחר משה ויקוד ארצה וישתחו מה ראה משה ר' חנינא בן גמלא אמר אך אפים ראה ורבנן אמרי ¹⁴אמת ראה: תניא כמ"ד אך אפים ראה דתניא כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וכותב אך אפים אמר לפניו רבונו של עולם ״אך אפים לצדיקים אמר לו אף לרשעים א"ל רשעים יאבדו א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך כשחטאו ישראל אמר לו לא כך אמרת לי אך אפים לצדיקים ולקחסי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שצעיר לקח את כל העיר כולה: חזוי"ה. רב לרב כהנא: דקא חייף רישיה. חופף ראשו ומעדן בעצמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא המלא צארץ החיים. משמע שמקללו לא תצוא לעוה"צ: נאמר. צפרשת וארל ולקחתי אתכם לי לעם וכתיב בתריה והבאתי אתכם אל הארץ: מה ציאתם לארץ שנים מס' רבוא. שלא נשמירו מס' רבוא שיאלו ממלרים אלא צ' אנשים יהושע וכלצ כדאמרין צבצא בתרא צפ' יש נוחלין (דף קכא). לא נגזרה גזרה לא בפחות מכ' ולא ציותר מס' שנה בהנך נמי ששים רבוא שנמנו צמדצר לא אחשזו לא פחות מכן כ' שנה ויותר מס': אף וליאתן ממלרים שנים מס' רבוא. שמכל ס' רבוא שהיו צמצרים לא נשמיר מהס אלא שנים צלצד ואותם שנים של ס' רבוא עלו נלס' רבואות שיאלו אחד מס' רבוא שהיו בהסן והשאר מתו כולם צשלשת ימי אפילה שלא יהיו מלרים רואין צמפלתן של ישראל: וכן לימוס המשיח. שלא ישארו מכל ס' רבוא אלא צ': וענפה שמה כימי נעוריה ויויס עלופה מארץ מלרים. ענייס ושפליס יהיו כימי עלותה מארץ מלרים: מעכו צבנין. היו צונין אותם צמקוס צצנים: ועל דבר זה נענש משה צצנו. שכשראה שנעשה לישראל כך התחיל להתרעס ולהרהר לפני הקצ"ה אמר משה לפני הקצ"ה ומואו צאמי: א"ל חנל על דאבדין ולא משתכחין. הפסד גדול יש על גדולים שאצדו ואינו יכול למנוא חסידים אחרים כמותם שאין אתה כאברהם ויצחק ויעקב שלא הרהרו אחרי מדותי: אל שדי. שאמרתי לו אני אל שדי פרה ורבה וגו' (בראשית לה) אני אל שדי הטהלך לפני והיה תמים (שם י) והייתי מצטיחו שכל א"י לו ולצניו ולא אמרו מה שמך כמו שעשית אתה: ⁸צסתלה אפרס לי מה שמך. ועכשיו הרהרת על מדותי ואמרת הנל לא הנלת את עמך: לנטוע אהלו. כמו [ויטע] אהלי אפלדנו (דניאל יא) ולשון נטיעה שייך צאהל: עתה פרהא. הפעם תראה נפלאות שאני עושה להס: מה ראה. על אחיז מדה (אחת) של י"ג [מדות] ראה והשתמחת אהס ראה. צמדותי שנקרל אמת ונתיירל אס נתחייצו כלייה אס הוא דן אותן צדין גמור ומינהר והתפלל עליהס שלא יהא דן אותן לפי מעשהיס: ה"ג סניא כמ"ד אך אפיס ראה דסניא כשעלה משה למרוס וכו' אהר לו רשעים יאבדו. ולא יהיה לך אך אפיס עליהס: אהר לו. הקצ"ה לא כך אמרת אך אפיס לצדיקים ולא לרשעים:

אמר

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קיא.

ולקחסי אחד מעיר. בשביל חסיד אחד שצעיר לקח את כל העיר כולה: חזוי"ה. רב לרב כהנא: דקא חייף רישיה. חופף ראשו ומעדן בעצמו בשעה שהיה לו ללמוד תורה: לא המלא צארץ החיים. משמע שמקללו לא תצוא לעוה"צ: נאמר. צפרשת וארל ולקחתי אתכם לי לעם וכתיב בתריה והבאתי אתכם אל הארץ: מה ציאתם לארץ שנים מס' רבוא. שלא נשמירו מס' רבוא שיאלו ממלרים אלא צ' אנשים יהושע וכלצ כדאמרין צבצא בתרא צפ' יש נוחלין (דף קכא). לא נגזרה גזרה לא בפחות מכ' ולא ציותר מס' שנה בהנך נמי ששים רבוא שנמנו צמדצר לא אחשזו לא פחות מכן כ' שנה ויותר מס': אף וליאתן ממלרים שנים מס' רבוא. שמכל ס' רבוא שהיו צמצרים לא נשמיר מהס אלא שנים צלצד ואותם שנים של ס' רבוא עלו נלס' רבואות שיאלו אחד מס' רבוא שהיו בהסן והשאר מתו כולם צשלשת ימי אפילה שלא יהיו מלרים רואין צמפלתן של ישראל: וכן לימוס המשיח. שלא ישארו מכל ס' רבוא אלא צ': וענפה שמה כימי נעוריה ויויס עלופה מארץ מלרים. ענייס ושפליס יהיו כימי עלותה מארץ מלרים: מעכו צבנין. היו צונין אותם צמקוס צצנים: ועל דבר זה נענש משה צצנו. שכשראה שנעשה לישראל כך התחיל להתרעס ולהרהר לפני הקצ"ה אמר משה לפני הקצ"ה ומואו צאמי: א"ל חנל על דאבדין ולא משתכחין. הפסד גדול יש על גדולים שאצדו ואינו יכול למנוא חסידים אחרים כמותם שאין אתה כאברהם ויצחק ויעקב שלא הרהרו אחרי מדותי: אל שדי. שאמרתי לו אני אל שדי פרה ורבה וגו' (בראשית לה) אני אל שדי הטהלך לפני והיה תמים (שם י) והייתי מצטיחו שכל א"י לו ולצניו ולא אמרו מה שמך כמו שעשית אתה: ⁸צסתלה אפרס לי מה שמך. ועכשיו הרהרת על מדותי ואמרת הנל לא הנלת את עמך: לנטוע אהלו. כמו [ויטע] אהלי אפלדנו (דניאל יא) ולשון נטיעה שייך צאהל: עתה פרהא. הפעם תראה נפלאות שאני עושה להס: מה ראה. על אחיז מדה (אחת) של י"ג [מדות] ראה והשתמחת אהס ראה. צמדותי שנקרל אמת ונתיירל אס נתחייצו כלייה אס הוא דן אותן צדין גמור ומינהר והתפלל עליהס שלא יהא דן אותן לפי מעשהיס: ה"ג סניא כמ"ד אך אפיס ראה דסניא כשעלה משה למרוס וכו' אהר לו רשעים יאבדו. ולא יהיה לך אך אפיס עליהס: אהר לו. הקצ"ה לא כך אמרת אך אפיס לצדיקים ולא לרשעים:

אמר

עין משפט ונר מצוה

ל"א א מ"י ס"ג מ"ח מ"ח הלכה יב סמג עטין יב טוש"ע י"ד ס' רמו סעיף כ"א:

תורה אור השלם

- לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק וירד הדרך והמקנה ושאוקה ועלו בה:
- ישעיהו ה יד ויהי בכל הארץ נאם ה' פי שנים בה יכרתו יגיעו והשלישית יותר בה: וצריה יג ח
- שובר בנים שובכים נאם ה' כי אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון:
- לא ידע אגוש ערבה ולא תפצא בארץ איוב כח יג החיים:
- ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם אלהים וידעתם כי אני אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה': שמות ו יד
- ונתתי לה את פרמינה משם זאת עמק עבדו לפתח תקוה ועתה שמה כימי נעוריה וכיום עלתה מארץ מצרים:
- הושע ב יז ומאו באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: שמות ה כג
- קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה: בראשית יג יז
- גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולירעה אתו את כל הארצת האל והקמתי את השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך: בראשית כו ג
- ויירבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו הפנים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו:
- והצה ה' נצב עליי ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעה: בראשית כח יג
- ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו:
- וימחר משה ויקד ארצה וישתחו:
- ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: שמות לד ו